

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Тернопільський національний економічний університет
Юридичний факультет

Кафедра конституційного,
адміністративного та фінансового
права

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни: «Господарське право»

на тему:

„Договір купівлі - продажу»

Студента 3 курсу ПР - 32 групи
Галузь знань 0304 «Право»
Напрямок підготовки 6.030401
«Правознавство»
Сівінського О.А.
Керівник: д.ю.н., проф. Гречанюк С.К.

Національна шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії

_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)

ТЕРНОПІЛЬ – 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	3
Розділ 1. Поняття і предмет договору купівлі-продажу	5
Розділ 2. Сторони договору купівлі-продажу.....	13
2.1. Елементи договору купівлі-продажу.....	13
2.2. Ціна як основна умова договору купівлі-продажу.....	15
2.3. Форма договору купівлі-продажу.....	16
2.4. Строки в договорі купівлі-продажу.....	18
2.5. Права та обов'язки сторін купівлі-продажу.....	20
Розділ 3. Види договорів купівлі-продажу.....	26
Розділ 4. Порядок укладання договору купівлі-продажу.....	31
Висновки	35
Список використаних джерел.....	37

ВСТУП

Актуальність теми полягає в тому, що в умовах ринкової економіки договір купівлі-продажу є основним регулятором взаємовідносин між виробниками (фірмами-продавцями) і споживачами, правових відносин у сфері розподілу та перерозподілу матеріальних благ, забезпечуючи вільний і оптимальний розвиток усіх форм власності, підприємництва і торгівлі.

Договір купівлі-продажу — цивільно-правовий договір, за яким одна сторона (продавець) зобов'язується передати річ (товар) у власність другій стороні (покупцеві), а покупець зобов'язується прийняти цей товар і сплатити за нього певну грошову суму (ціну). До окремих видів договорів купівлі-продажу відносяться: договори купівлі-продажу, договір поставки товарів, договір поставки товарів для державних потреб, договір контрактації сільськогосподарської продукції, договір енергопостачання, договір продажу нерухомості, договір продажу підприємства. До них застосовуються загальні положення про договір купівлі-продажу, якщо інше не передбачене в самому законодавстві. До купівлі-продажу цінних паперів і валютних цінностей положеннями, передбаченими ЦК, застосовуються, якщо окремим законом не встановлено спеціальні правила їх купівлі-продажу. Таке ж правило поширюється на особливості купівлі та продажу товарів окремих видів, визначених чинним законодавством. Продаж майнових прав охоплюється положеннями, передбаченими ЦК, якщо інше не впливає із змісту або характеру цих прав.

У відношенні договорів міжнародної купівлі-продажу товарів норми ЦК діють у випадку, якщо сторони повністю або частково виключили застосування Конвенції або коли конкретне питання в Конвенції прямо не вирішується і не може бути врегульоване відповідно до її загальних принципів, а колізійне право відсилає до цивільного права України. У зарубіжних країнах регулювання договору купівлі-продажу товарів здійснюється різними джерелами. Так, для ряду країн континентальної правової системи характерна наявність норм про

договір купівлі-продажу одночасно в цивільних і торгових кодексах. У деяких країнах видані спеціальні акти про договір купівлі-продажу, зокрема в Англії — Закон про продаж товарів 1979 року. По праву всіх країн договір купівлі-продажу розглядається як двосторонній, відплатний, консенсуальний. Предмет договору купівлі-продажу будь-якого виду — товар.

Договір купівлі-продажу, безумовно, є одним з найефективніших засобів взаємозв'язку виробництва і споживання, регулятором нормального функціонування господарського комплексу країни. Він може укладатися між громадянами, між організаціями (підприємствами, установами), а також між організаціями і громадянами, що свідчить про його універсальність.

Мета курсової роботи – охарактеризувати правову природу договору купівлі – продажу та визначити його значення в цивільному обороті.

Завдання роботи: на підставі нормативно-правових актів проаналізувати механізм правового регулювання економічних відносин за договором купівлі-продажу, який є одним з найефективнішим засобом взаємозв'язку виробництва (продажу) і споживання, регулятором функціонування на відповідному рівні господарського комплексу країни.

Методи дослідження: Написання курсової було здійснено за допомогою системного аналізу. Застосування порівняльно-правового та логіко-правового методів дозволило визначити доцільність застосування в господарській діяльності договорів купівлі-продажу.

Курсова містить 4 розділи, де розкриті поняття і предмет договору купівлі-продажу, елементи договору, види договорів купівлі-продажу та порядок їх укладання.

РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ І ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ

Згідно зі ст. 655 Цивільного кодексу України (далі – ЦКУ), за договором купівлі-продажу одна сторона (продавець) передає або зобов’язується передати майно (товар) у власність іншій стороні (покупцю), а покупець приймає або зобов’язується прийняти майно (товар) і сплатити за нього певну грошову суму.

Істотними умовами даного договору є [5]:

1. предмет договору: умова про предмет договору є істотною для всіх без винятків видів договорів, що прямо передбачено в ч. 1 ст. 638 ЦКУ;

2. ціна договору: умова про ціну договору є істотною умовою договору купівлі-продажу, оскільки цей договір є відшкодувальним договором. Згідно зі ст. 691 ЦКУ, умова про ціну договору може бути виражена такими способами:

а) ціна може бути встановлена прямо в договорі купівлі продажу, наприклад, у договорі може бути вказано: “Ціна товару за даним Договором складає 100 грн”

б) ціна договору може визначатися, виходячи з умов договору, тобто в договорі вказується ціна у вигляді певного алгоритму, що дозволяє “вийти” на цифру, виражену в грошових одиницях. Наприклад: “Сторони дійшли згоди про те, що ціна товару визначається на дату передачі товару, виходячи з офіційно затверджених Продавцем цін, що вказуються в його Каталозі товарів. Підтвердженням офіційного затвердження ціни є Каталог товарів Продавця з підписом уповноваженої особи і печаткою, який додається до накладної на передачу товару”;

с) як ціна товару, так і порядок її визначення можуть взагалі не вказуватись у договорі купівлі-продажу. Згідно зі ст. 691 ЦКУ, за відсутності в договорі купівлі-продажу ціни товару або порядку її визначення ціна визначається виходячи із звичайних цін, що склалися на аналогічні товари на момент укладення договору;

3. термін виконання зобов’язань за договором: відповідно до ст. 663 ЦКУ, продавець зобов’язаний передати товар покупцю в строк, встановлений

договором купівлі-продажу, а якщо зміст договору не дає можливості визначити цей термін, – відповідно до положень ст. 530 ЦКУ. Згідно зі ст. 530 ЦКУ, якщо в зобов'язанні встановлений термін (момент) його виконання, то воно підлягає виконанню в цей термін (момент). Якщо термін (момент) виконання боржником зобов'язання не встановлений або визначений моментом пред'явлення вимоги, кредитор має право вимагати його виконання в будь-який час. Боржник має виконати таке зобов'язання в семиденний термін з дня пред'явлення вимоги, якщо обов'язок негайного виконання не впливає з договору або актів цивільного законодавства [11].

Як було вказано вище, зобов'язанням продавця за договором купівлі-продажу є передача товару. Відповідно до ст. 664 ЦКУ, вказаний обов'язок продавця вважається виконаним:

а) якщо продавець має доставити товар покупцю: в момент вручення товару покупцю;

б) якщо продавець має передати товар покупцю за місцезнаходженням товару: в момент надання товару в розпорядження покупця;

в) якщо в договорі не вказано жодного із згаданих вище двох випадків: у момент здачі товару перевізнику або організації зв'язку для доставки покупцю.

Договір купівлі-продажу - це угода, за якою продавець (одна сторона) зобов'язується передати майно у власність покупцеві (друга сторона), а покупець зобов'язується прийняти майно і сплатити за нього певну грошову суму.

За договором купівлі-продажу продавець зобов'язується передати покупцеві майно у власність або повне господарське відання чи оперативне управління, а останній зобов'язується прийняти це майно і сплатити за нього обумовлену угодою грошову суму.

Це оплатний, двосторонній і консесуальний договір. Він спрямований на безповоротне відчуження продавцем майна і перехід його у власність (повне господарське відання чи оперативне управління) покупця, і, отже, є юридичною

підставою виникнення такого зобов'язального правовідношення, яке обумовлює появу у покупця абсолютного речового права.

Договір купівлі-продажу, як правило, має одноразовий характер і укладається переважно на те майно, яке є в наявності і підготовлене для відчуження. При цьому продавцеві сплачується вартість відчужуваного майна лише у грошовому вираженні. В окремих випадках для покупця становить інтерес не саме придбане майно (як матеріальний об'єкт), а зафіксоване в ньому те чи інше право вимоги, наприклад, у разі купівлі цінних паперів. Оплата придбаного майна повинна здійснюватися у національній валюті України, за винятком випадків, передбачених законом [10].

Двосторонній характер купівлі-продажу обумовлює взаємне виникнення у кожної із сторін прав і обов'язків. Так, з укладенням такого договору продавець приймає на себе обов'язок передати покупцеві певну річ і водночас набуває права вимагати її оплати, а покупець, у свою чергу, зобов'язаний здійснити оплату придбаної речі і водночас набуває права вимагати від покупця її передачі. Іншими словами, в договорі купівлі-продажу відповідним правам і обов'язкам продавця кореспондуються відповідні права і обов'язки покупця і навпаки.

Договір купівлі-продажу є консесуальним, оскільки права і обов'язки сторін виникають у момент досягнення ними згоди щодо усіх істотних умов. Настання цього моменту може мати ряд особливостей, зумовлених тим, що для окремих видів договорів купівлі-продажу законодавець передбачає спеціальні вимоги до їх оформлення, без додержання яких укладена угода не може вважатися дійсною.

З урахуванням особливостей організаційно-правових форм торгівлі, що використовуються на території перебування сторін договору купівлі-продажу, особливостей відчужуваних об'єктів, особливостей способу укладення та виконання договору існує кілька різновидів договору купівлі-продажу, зокрема:

- договори купівлі-продажу в оптовій і роздрібній торгівлі;
- договори, які укладаються на біржах і аукціонах;

- договори купівлі-продажу, які укладаються у внутрішньому і в зовнішньоекономічному обігу;
- договори купівлі-продажу земельних ділянок, валютних цінностей, жилих будинків, квартир, автомашин;
- договори купівлі-продажу на умовах комісії, консигнації та поставки;
- договори купівлі-продажу об'єктів приватизації;
- форвардні і ф'ючерсні угоди купівлі-продажу.

Кожен з них має певні особливості щодо умов укладення та виконання, визначення прав і обов'язків сторін та правових наслідків невиконання (неналежного виконання) договору [10].

Відповідно до цивільного законодавства сторонами в договорі купівлі-продажу виступають продавець і покупець. Ними можуть бути будь-які суб'єкти цивільних правовідносин: громадяни, юридичні особи, держава. Однак умови участі кожного з цих суб'єктів у договорі купівлі-продажу не завжди однакові, що залежить від обсягу правоздатності і дієздатності конкретного суб'єкта цивільних правовідносин, форми власності відчужуваного майна, його правового режиму та інших обставин.

Законом можуть визначатися певні спеціальні умови щодо участі відповідних юридичних осіб у товарообігу з урахуванням статутних цілей їхньої діяльності (наприклад, щодо комерційної діяльності політичних партій, громадських, релігійних об'єднань). В умовах переходу до ринкових реформ держава відмовилася від монополії на зовнішньоекономічну діяльність. Відтепер суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності (у тому числі торговельної) можуть бути як фізичні, так і юридичні особи на засадах, визначених спеціальним законодавством, зокрема Законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність».

За статтею 225 ЦК України право продажу майна, крім випадків примусового продажу, належить власникові. Іншими словами, це положення закону означає, що приймати рішення про відчуження майна (визначати його правову долю) має право лише його власник, оскільки за договором купівлі-

продажу продавець зобов'язаний передати покупцеві не лише саме майно, а й право власності на нього (право повного господарського відання чи оперативного управління). Тільки за такої умови у покупця може виникнути відповідне право. Продавець не може передати покупцеві те, на що він сам не має права.

У законодавстві не розкривається зміст поняття «примусовий продаж», визначаються лише підстави для здійснення примусового продажу майна. До таких підстав належать продаж описаного у боржника майна з метою задоволення вимог кредиторів (ст.388 Цивільного процесуального кодексу України), продаж заставленого майна в порядку, встановленому Законом України «Про заставу», продаж майна відповідно до Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», реалізація конфіскованих предметів, які стали знаряддям або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення (ст.315 Кодексу України про адміністративні правопорушення) тощо [11].

Від примусового продажу майна необхідно відмежовувати інші можливі випадки відчуження майна за відсутності на це волі власника. Так, Цивільним кодексом України, окремими законодавчими актами встановлюється особливий порядок реалізації невитребуваних за договором побутового замовлення виготовлених підрядчиком речей, невитребуваних на транспорті вантажів і багажу, майна, відправленого через органи зв'язку. У наведених випадках продаж зазначеного майна не є примусовим, а лише здійснюється без згоди власника, оскільки такий невідомий або не виявляє інтересу до належного йому майна, що може завдати охоронцю майнової шкоди, Звідси можна зробити висновок, що коло підстав для продажу майна невластником значно ширше, ніж це передбачено статтею 225 ЦК України.

Власникові не обов'язково особисто брати участь в укладенні договору купівлі-продажу. Він може здійснити ці повноваження через свого представника або комісіонера, В такому випадку покупець досягає тієї самої мети, що і при купівлі майна безпосередньо у власника, хоча й з певними

особливостями. Так, при продажу майна, зданого на комісію, продавцем виступає комісіонер, а не власник такого майна. Тому у разі виявлення відхилень від умов договору купівлі-продажу покупець звертається з претензіями до комісіонера (продавця), а не до комітента (власника). При укладенні договору купівлі-продажу продавцем через свого повіреного (на підставі договору доручення) стороною в ньому є власник, а не повірений.

У статті 225 ЦК України визначено також наслідки продажу майна невідомим за відсутності в останнього належних повноважень на здійснення дій по відчуженню майна. Якщо продавець, зазначено в цій статті, не є його власником, покупець набуває права власності лише у тих випадках, коли відповідно до закону власник не вправі витребувати від нього майно (ст.145 ЦК України).

Якщо продавцем майна може бути лише певна особа, тобто, як правило, власник, то покупцем може бути будь-яка особа. Обов'язковою умовою участі громадян стороною в договорі купівлі-продажу є наявність у них достатньої дієздатності (ст.11—16 ЦК України). Підприємства (організації, установи) повинні мати статус юридичної особи, а угоди, що ними укладаються, не повинні суперечити цілям їхньої діяльності, передбаченим в установчих документах,

Чинним законодавством в окремих випадках може встановлюватися особливий правовий статус продавців і покупців. Наприклад, відповідно до Закону України «Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію)» продавцями об'єктів малої приватизації, що перебувають у загальнодержавній та комунальній власності, є відповідно Фонд державного майна України, його регіональні відділення та представництва, органи приватизації, створені місцевими Радами народних депутатів. Покупцями об'єктів малої приватизації можуть бути фізичні та юридичні особи, які визнаються покупцями відповідно до Закону України «Про приватизацію державного майна» (стаття 8). Разом з тим, не можуть бути покупцями: юридичні особи, серед засновників та учасників яких є органи державної влади

та управління; працівники органів приватизації та особи, яким заборонено займатися підприємницькою діяльністю (крім випадків використання ними приватизаційних паперів).

Істотними умовами договору купівлі-продажу є умови про предмет і ціну. Доки сторони не дійдуть згоди щодо цих двох умов, договір не може вважатися укладеним, незважаючи на погодження всіх можливих інших умов (про строк, місце, спосіб виконання тощо). Інші умови також можуть набути значення істотних, якщо щодо них за заявою однієї із сторін повинно бути досягнуто згоди (ст.153 ЦК України). Наприклад, у разі продажу товарів у кредит з наступним погашенням платежів встановлення в договорі строку повернення кредиту набуває значення істотної умови [8].

Предметом договору купівлі-продажу можуть бути окремі речі або їх сукупність (об'єкти природи або створені людиною матеріальні блага), а також певні зобов'язальні права, які пов'язані з можливістю реалізації зафіксованих у них повноважень на можливе отримання майнових вигод (зафіксованих, наприклад, у цінних паперах). У сучасних умовах значного поширення набув обіг цінних паперів, значення яких за соціалістичної економіки було мінімальним. Відповідно до Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» Цінні папери - документи встановленої форми з відповідними реквізитами, що посвідчують грошові або інші майнові права, визначають взаємовідносини особи, яка їх розмістила (видала), і власника, та передбачають виконання зобов'язань згідно з проспектом їх емісії (за емісійними цінними паперами), а також можливість передачі прав, що впливають із цих документів, іншим особам.

В юридичній літературі називаються й інші документи, що мають ознаки цінних паперів, а саме: чеки, акредитиви, ощадні книжки, лотерейні білети, страхові поліси, накладні, варанти, коносаменти. Своєрідними цінними паперами є приватизаційні документи (майнові сертифікати, житлові чеки, земельні бони). Цінні папери можуть бути іменними або на пред'явника. Якщо цінні папери на пред'явника обертаються вільно, то іменні цінні папери, якщо

інше не передбачено зазначеним Законом або в них самих спеціально не передбачена заборона обігу, передаються із спеціальним передавальним записом, що засвідчує перехід прав за цінним папером до іншої особи.

За чинним законодавством предметом договору купівлі-продажу не можуть бути боргові зобов'язання, авторські права. Відносини переуступки чи переходу Їх до інших осіб регулюються нормами інших правових інститутів.

РОЗДІЛ 2. СТОРОНИ ДОГОВОРУ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ

2.1. Елементи договору купівлі-продажу

Відповідно до цивільного законодавства сторонами в договорі купівлі-продажу виступають продавець і покупець. Ними можуть бути будь-які суб'єкти цивільних правовідносин: громадяни, юридичні особи, держава. Однак умови участі кожного з цих суб'єктів у договорі купівлі-продажу не завжди однакові, що залежить від обсягу правоздатності і дієздатності конкретного суб'єкта цивільних правовідносин, форми власності відчужуваного майна, його правового режиму та інших обставин.

Законом можуть визначатися певні спеціальні умови щодо участі відповідних юридичних осіб у товарообігу з урахуванням статутних цілей їхньої діяльності (наприклад, щодо комерційної діяльності політичних партій, громадських, релігійних об'єднань). В умовах переходу до ринкових реформ держава відмовилася від монополії на зовнішньоекономічну діяльність. Відтепер суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності (в тому числі торговельної) можуть бути як фізичні, так і юридичні особи на засадах, визначених спеціальним законодавством, зокрема Законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність».

За статтею 225 ЦК України право продажу майна, крім випадків примусового продажу, належить власникові. Іншими словами, це положення закону означає, що приймати рішення про відчуження майна (визначати його правову долю) має право лише його власник, оскільки за договором купівлі-продажу продавець зобов'язаний передати покупцеві не лише саме майно, а й право власності на нього (право повного господарського відання чи оперативного управління). Тільки за такої умови у покупця може виникнути відповідне право. Продавець не може передати покупцеві те, на що він сам не має права. Раніше чинним законодавством встановлювався ряд обмежень щодо

права суб'єктів цивільних правовідносин укласти певні договори купівлі-продажу. Наприклад, громадяни не могли набувати у власність засоби виробництва (за незначними винятками), юридичні особи мали право набувати майно лише з урахуванням своєї статутної діяльності, а також позбавлялися можливості безпосередньо брати участь у зовнішній торгівлі.

Власникові не обов'язково особисто брати участь в укладенні договору купівлі-продажу. Він може здійснити ці повноваження через свого представника або комісіонера. В такому випадку покупець досягає тієї самої мети, що і при купівлі майна безпосередньо у власника, хоча й з певними особливостями. Так, при продажу майна, зданого на комісію, продавцем виступає комісіонер, а не власник такого майна.

Тому у разі виявлення відхилень від умов договору купівлі-продажу покупець звертається з претензіями до комісіонера (продавця), а не до комітента (власника). При укладенні договору купівлі-продажу продавцем через свого повіреного (на підставі договору доручення) стороною в ньому є власник, а не повірений [7].

У статті 225 ЦК України визначено також наслідки продажу майна невластником за відсутності в останнього належних повноважень на здійснення дій по відчуженню майна. Якщо продавець, зазначено в цій статті, не є його власником, покупець набуває права власності лише у тих випадках, коли відповідно до закону власник не вправі витребувати від нього майно (ст.145 ЦК України).

Якщо продавцем майна може бути лише певна особа, тобто, як правило, власник, то покупцем може бути будь-яка особа. Обов'язковою умовою участі громадян стороною в договорі купівлі-продажу є наявність у них достатньої дієздатності (ст.ст.11—16 ЦК України). Підприємства (організації, установи) повинні мати статус юридичної особи, а угоди, що ними укладаються, не повинні суперечити цілям їхньої діяльності, передбаченим в установчих документах.

Чинним законодавством в окремих випадках може встановлюватися особливий правовий статус продавців і покупців. Наприклад, відповідно до Закону України «Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію)» продавцями об'єктів малої приватизації, що перебувають у державній та комунальній власності, є відповідно Фонд державного майна України, його регіональні відділення та представництва, органи приватизації, створені місцевими Радами. Покупцями об'єктів малої приватизації можуть бути фізичні та юридичні особи. Разом з тим, не можуть бути покупцями: юридичні особи, серед засновників та учасників яких є органи державної влади та управління; працівники органів приватизації та особи, яким заборонено займатися підприємницькою діяльністю (крім випадків використання ними приватизаційних паперів) [8].

Традиційно до елементів договору крім предмету договору відносять ціну, строк, форму, зміст, тобто права та обов'язки сторін.

2.2. Ціна як основна умова договору купівлі-продажу

Наступною істотною умовою договору купівлі-продажу є ціна - певна грошова сума, сплачувана покупцем за отриману від продавця річ. Ціна повинна бути обов'язково визначена в договорі шляхом досягнення сторонами щодо цього обопільної згоди.

Згідно з Декларацією про державний суверенітет України та Законом «Про економічну самостійність України» 3 грудня 1990 р. був прийнятий Закон України «Про ціни і ціноутворення», (втратив чинність від 03.08.2012) який фактично започаткував основи самостійної української цінової політики. За цим Законом у народному господарстві застосовувалися вільні ціни і тарифи, державні фіксовані та регульовані ціни і тарифи, створюються необхідні економічні гарантії для виробників; ціни внутрішнього ринку мають бути орієнтовані на рівень світового ринку. Чинний на сьогоднішній день Закон України «Про ціни і ціноутворення» від 21 червня 2012 року № 5007-VI

визначає основні засади цінової політики і регулює відносини, що виникають у процесі формування, встановлення та застосування цін, а також здійснення державного контролю (нагляду) та спостереження у сфері ціноутворення.

За чинним законодавством сторони в договорі купівлі-продажу, які займаються підприємницькою діяльністю, вправі вільно визначити ціну предмета угоди, а в передбачених законом випадках повинні керуватися державними фіксованими чи регульованими цінами. Абсолютно вільно визначають ціну громадяни, які укладають разові угоди купівлі-продажу, наприклад, на речових ринках [9].

Особливий порядок визначення цін передбачений для зовнішньоекономічних угод. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності України усіх форм власності при здійсненні експортно-імпортних операцій (у тому числі купівлі-продажу) повинні враховувати так звані індикативні ціни, які встановлюються з метою збільшення надходжень валютних коштів, зменшення валютних витрат на закупівлю товарів за імпортом, запобігання демпінгу.

Залежно від організаційно-правової форми торгівлі ціни на товари (продукцію) можуть бути оптовими або роздрібними. У роздрібній торговельній мережі вони фіксуються в прейскурантах, цінниках тощо. Придбання продукції на підставі державного замовлення здійснюється за закупівельними цінами. Національним банком України закупівельні ціни встановлюються також на дорогоцінні метали.

Звичайно ж у договорі купівлі-продажу, крім предмета й ціни, сторони можуть визначати й інші умови, наприклад, порядок розрахунків, доставки товару, строки виконання договору [9].

2.3. Форма договору купівлі-продажу

Договір купівлі-продажу, як і будь-яка інша цивільно-правова угода, має певну форму. В Цивільному кодексі України відсутня стаття, якою б

безпосередньо визначалася форма для усіх різновидів договору купівлі-продажу. Однак цей Кодекс та інші законодавчі акти містять норми, в яких обумовлюється особливий порядок оформлення окремих договорів купівлі-продажу. Якщо спеціальними правовими нормами не визначена форма того чи іншого різновиду договору купівлі-продажу, то необхідно керуватися загальними правилами цивільного законодавства про форму угод. Тобто, договір купівлі-продажу може укладатися в усній чи письмовій (звичайній або нотаріальній) формі, а також шляхом здійснення так званих конклюдентних дій залежно від умов, передбачених статтями 42-43 ЦК України (Додаток).

З укладенням договору купівлі-продажу, як і будь-якої іншої двосторонньої угоди, у кожної із сторін виникають права і обов'язки, які становлять його зміст. Важливо, що права однієї сторони співвідносяться з обов'язками іншої сторони таким чином, що відповідному обов'язку продавця кореспондується відповідне право покупця і навпаки. Так, одним з найважливіших обов'язків продавця є передача ним майна у власність (у повне господарське відання або оперативне управління) покупця, а останній набуває право вимагати передачі йому цього майна. У свою чергу покупець зобов'язаний прийняти від продавця придбане майно і сплатити за нього обумовлену ціну, а продавець відповідно вправі вимагати прийняття покупцем проданого майна (якщо він у цьому зацікавлений) і сплати за нього належної грошової суми. Тому аналіз змісту обов'язків дає одночасно уявлення і про відповідний зміст прав сторін, що робить недоцільним детальний розгляд усіх прав сторін. Виконання зазначених обов'язків має здійснюватися обома сторонами одночасно, якщо інше не передбачено законом або договором (ст.171 ЦК України) [8].

Цивільним кодексом України безпосередньо визначено також ряд інших додаткових обов'язків продавця. Так, продавець зобов'язаний; попередити покупця про всі права третіх осіб на річ, яка продається (ст.229); зберігати продану річ, якщо право власності переходить до покупця раніше передачі речі (ст.230); повідомити про можливі наявні недоліки продаваної продукції тощо.

2.4. Строки в договорі купівлі-продажу

Строк має значення для договору в тих випадках, коли він встановлений угодою сторін або законом, а також коли строк передачі речі відіграє важливу роль щодо ризику випадкової гибелі чи псування речі.

Законодавчо визначений гарантійний строк - це такий строк, який чітко встановлений в законі. Наприклад, відповідно до ст. 7 Закону України “Про захист прав споживачів” виробник зобов'язаний забезпечити належну роботу продукції протягом гарантійного строку. При цьому стосовно товарів, на які гарантійні строки не встановлені, споживач має право пред'явити продавцю (виробнику, виконавцю) відповідні вимоги, якщо недоліки були виявлені протягом двох років, а стосовно об'єкта будівництва - не пізніше десяти років від дня передачі їх споживачеві (ст. 7 Закону України “Про захист прав споживачів”). Договірний гарантійний строк може мати місце у випадку, коли він встановлюється в договорі. При цьому договірний гарантійний строк не може бути меншим за законодавчо визначений, оскільки він виступає додатковим зобов'язанням щодо належної якості товару. За загальними правилами гарантійний строк має зазначатися у паспорті на товар або на його етикетці чи у будь-якому іншому документі, що додається до товару.

В окремих випадках, окрім гарантійного строку, законодавець може встановлювати термін придатності. Так, для лікарських засобів, харчових продуктів, виробів побутової хімії, парфюмерно-косметичних та інших товарів, споживчі властивості яких можуть з часом погіршуватися і становити небезпеку для життя, здоров'я, майна фізичних осіб і навколишнього природного середовища, встановлюється термін придатності, який зазначається на етикетках, упаковці або в інших документах, що додаються до них при продажу, і який вважається гарантійним строком. Термін придатності обчислюється від дати виготовлення товару, яка також має бути вказана на етикетці або в інших документах, і визначається або часом, протягом якого товар є придатним для використання, або датою, до настання якої товар є

придатним для споживання. Правове значення терміну придатності полягає в тому, що продаж товарів, на яких термін придатності не зазначений або зазначений з порушенням вимог нормативних документів, а також товарів, термін придатності яких сплинув, забороняється [2].

Важливу роль для розуміння поняття “гарантійний строк” відіграє і порядок його обчислення. Так, відповідно до положень цивільного законодавства початком гарантійного строку є момент передавання товару, який визначається згідно зі ст. 664 ЦК України. У випадку, коли товар складається із кількох комплектуючих частин, вважається, що моментом його передачі буде день, коли продавець поставить останню із складових цього товару, якщо інше не передбачено договором. Конкретний термін, з якого починає спливати гарантійний строк, зазначається у договорі або гарантійному талоні.

Але є і спеціальні правила щодо початку перебігу гарантійного строку: відповідно до ст. 7 Закону України “Про захист прав споживачів” при продажу товарів за зразками поштою, а також у випадках, коли час укладення договору купівлі-продажу і час передання товару споживачеві не збігаються, гарантійні строки обчислюються від дня доставки товару споживачеві, а якщо товар потребує спеціальної установки (підключення) чи складання - від дня їх здійснення. Якщо день доставки, установки (підключення) чи складання товару, а також передання нерухомого майна встановити неможливо або якщо майно перебувало у споживача до укладення договору купівлі-продажу, гарантійний строк починається від дня укладення договору купівлі-продажу. Необхідно також зазначити, що за договором купівлі-продажу сторони можуть змінити початок перебігу гарантійного строку. Він може починатись із моменту експлуатації або через певний проміжок часу чи по досягненні будь-якого факту. Так, початок гарантійного строку на автомобіль може починатись як з моменту його передачі покупцеві, так і з моменту початку експлуатації, або після пробігу автомобілем певної відстані. У будь-якому випадку цей момент має бути зумовлений у договорі.

Строк придатності - це встановлений відповідно до актів цивільного законодавства та законодавства з питань стандартизації період часу (строк чи термін), зі спливом (настанням) якого товар вважається непридатним до використання і таким, що створює небезпеку для життя і здоров'я фізичних осіб та (або) майна фізичних та юридичних осіб.

2.5. Права та обов'язки сторін купівлі-продажу

Основні обов'язки продавця передбачено Цивільним кодексом України і Законом України "Про захист прав споживачів", відповідно до яких продавець зобов'язаний: передати покупцеві товар, передбачений договором.

Цей обов'язок вважається виконаним, якщо продавець одночасно з переданням товару передав покупцеві його приналежності, а також документи, що до нього належать (технічний паспорт, сертифікат якості тощо), передбачені договором чи нормативно-правовими актами. У разі невиконання цього обов'язку покупець має право вимагати передати йому товар і відшкодувати збитки чи взагалі відмовитись від виконання договору і вимагати відшкодування завданих збитків. Обов'язок продавця передати товар покупцеві вважається виконаним у момент: вручення товару покупцеві, якщо договором передбачено обов'язок продавця щодо доставки товару; надання товару в розпорядження покупця, якщо товар має бути переданий покупцеві в місцезнаходженні товару. Товар вважається наданим у розпорядження покупця, якщо він чітко ідентифікований для цілей цього договору шляхом маркування, повідомлення, надісланого покупцеві, або іншим чином;

- попередити покупця про всі права третіх осіб на товар, що продається (права наймача, права застави, довічного користування тощо). Невиконання цього правила дає покупцеві право вимагати зниження ціни або розірвання договору і відшкодування збитків, крім випадків, коли було доведено, що покупець знав або повинен був знати про права третіх осіб;

- виступити у справі на боці покупця, якщо до нього вчинено позов третіх осіб про відібрання товару з підстав, що виникли до його продажу. Продавець, що був притягнений до участі у справі, але не взяв у ній участі, позбавляється права доводити неправомірність ведення справ покупцем. Якщо за рішенням суду товар буде відібрано у покупця, продавець зобов'язаний відшкодувати йому завдані збитки;

- повідомити покупця щодо якості товару, його недоліків. Продавець відповідає за недоліки товару, які не були застережені ним при продажу. Так, відповідно до п. 17 Правил продажу непродовольчих товарів при продажу товарів вітчизняного й іноземного виробництва господарюючий суб'єкт зобов'язаний надати покупцям достовірну інформацію про товар:

- назву нормативних документів, вимогам яких повинен відповідати товар;

- недоліки основних споживчих якостей товару;

- ціну та умови придбання товару;

- дату виготовлення;

- гарантійні зобов'язання виробника;

- правила й умови ефективного використання товару;

- строк придатності товару, інформацію про дії покупця після його закінчення, а також можливі наслідки при невиконанні цих дій;

- назву й адресу виробника, а також підприємства, яке приймає претензії від покупців і здійснює ремонт та технічне обслуговування товару;

- відомості про сертифікацію товару (якщо він підлягає обов'язковій сертифікації).

До обов'язків продавця також належить повідомлення покупця про товари, які за відповідних умов можуть становити небезпеку для життя, здоров'я і майна покупця [14].

Щодо товарів, які надійшли в продаж від підприємця, повинна бути інформація про його прізвище, адресу, номер документа, який підтверджує

право на заняття підприємницькою діяльністю, назву органу, який видав його, гарантійний строк і строк придатності;

- зберігати майно і не допускати його погіршення, коли право власності переходить до покупця раніше від його передання. Наприклад, Порядок заняття торговельною діяльністю і правила торгового обслуговування населення, що передбачає, що придбані покупцем великогабаритні товари (меблі, будівельні матеріали, піаніно, холодильник, пральна машина та ін.) можуть бути залишені ним на зберігання в магазині, але не більш як одну добу (п. 27). У такому разі продавець протягом цього строку відповідає за стан і якість майна, однак ризик випадкової загибелі майна покладається на покупця як власника.

Істотними умовами договору купівлі-продажу є умови: про кількість товару (встановлюється у відповідних одиницях виміру або грошовому вираженні); асортимент товару (продавець зобов'язаний передати покупцеві товар в асортименті за видами, моделями, розмірами, кольорами чи іншими ознаками, погодженими сторонами); якість товару (продавець повинен передати покупцеві товар, якість якого відповідає умовам договору); гарантії якості товару (товар, Що передається покупцеві, має відповідати вимогам щодо його якості в момент передання; договором або законом може бути встановлений строк, протягом якого продавець гарантує якість товару); строк придатності товару (законом або іншими нормативно-правовими актами може бути встановлений строк, із закінченням якого товар вважається непридатним для використання за призначенням; продавець зобов'язаний передати покупцеві товар, на який встановлено строк придатності, з таким розрахунком, щоб він міг бути використаний за призначенням до закінчення цього строку); комплектність товару (продавець зобов'язаний передати весь товар, який входить до комплекту, одночасно, якщо інше не встановлено договором або не впливає із суті зобов'язання); тару та упаковку (на продавця покладається обов'язок передати покупцеві товар у тарі та (або) в упаковці, якщо інше не встановлено договором або не впливає із суті зобов'язання); ціну товару (повинна бути обов'язково визначена в договорі шляхом досягнення щодо цього

обопільної згоди); оплату товару (покупець зобов'язаний оплатити товар після його прийняття або прийняття товаророзпорядчих документів на нього, якщо договором або актами цивільного законодавства не встановлено інший строк оплати товару); страхування товару (договором може бути встановлений обов'язок продавця або покупця застрахувати товар) [8].

За договором роздрібної купівлі-продажу продавець, який здійснює підприємницьку діяльність з продажу товару, зобов'язується передати покупцеві товар, що звичайно призначається для особистого, домашнього або іншого використання, не пов'язаного з підприємницькою діяльністю, а покупець зобов'язується прийняти і оплатити його. Цей договір є публічним. До відносин за договором роздрібної купівлі-продажу з участю покупця — фізичної особи, не врегульованих Цивільним кодексом України, застосовують законодавство про захист прав споживачів.

Продавець повинен передати покупцеві товар, якість якого відповідає умовам цього договору. Це означає, що товар повинен відповідати встановленим стандартам, технічним умовам, зразкам, а якщо товар має недоліки, то продавець зобов'язаний зробити застереження про них. Якщо продавець при укладенні договору купівлі-продажу був повідомлений про конкретну мету придбання товару, продавець повинен передати покупцеві товар, придатний для використання відповідно до цієї мети. У разі продажу товару за зразком та (або) за описом продавець повинен передати покупцеві товар, який відповідає зразку та (або) опису. За недоліки товару продавець відповідає, коли покупець доведе, що вони виникли до передання товару покупцеві або з причин, які були до цього моменту. Якщо продавцем надано гарантії щодо якості товару, то продавець відповідає за їх недоліки, коли він не доведе, що вони виникли після передання товару покупцеві внаслідок порушення останнім правил користування чи зберігання товару, дій третіх осіб, випадку або непереборної сили.

Покупець у разі виявлення недоліків, не застережених продавцем, або фальсифікації товарів протягом гарантійного або інших строків, встановлених

обов'язковими для сторін правилами чи договором, має право на свій вибір вимагати від продавця або виробника:

- співрозмірного зменшення купівельної ціни;
- безоплатного усунення недоліків товару в розумний строк;
- відшкодування своїх витрат на усунення недоліків товару.

У разі істотного порушення вимог щодо якості товару покупець має право на свій вибір:

- відмовитись від виконання договору і вимагати повернення сплаченої за товар грошової суми;
- замінити товар неналежної якості на товар, що відповідає умовам договору.

У всіх названих випадках покупець має право на відшкодування зазначених ним збитків.

Якщо продавець товару неналежної якості не є його виробником, вимоги щодо заміни, безоплатного усунення недоліків товару і відшкодування збитків можуть бути пред'явлені до продавця або виробника.

Вимога покупця про заміну товару підлягає негайному задоволенню, а в разі необхідності перевірки якості товару протягом 14 днів або в інший строк за згодою сторін.

При заміні товару неналежної якості на товар належної якості, ціна на який змінилась, перерахування вартості не здійснюється.

При розірванні договору розрахунки з покупцем у разі підвищення ціни на товар проводяться, виходячи з його вартості на час пред'явлення відповідної вимоги (якщо покупець вимагає повернути гроші за неякісний телевізор, ціна на який підвищилась, повернення грошей здійснюється за новою ціною, а не за ціною, за яку його було придбано), при зниженні ціни та товар — виходячи з вартості на час придбання (ст. 14 Закону України "Про захист прав споживачів").

Вимоги покупця розглядають після подання ним товарного чи касового чека, квитанції чи іншого письмового документа, а відносно товарів, на які

передбачено гарантійні строки, при поданні технічного паспорта чи іншого документа, який його замінює. Нагадаємо, що продавець, продаючи товар, зобов'язаний видати покупцеві товарний чи касовий чек, квитанцію або інший письмовий документ, який підтверджує факт купівлі [7].

Згідно зі ст. 694 ЦКУ, договір купівлі-продажу може передбачати продаж товару в кредит, з відстрочкою або розстрочкою платежу. Так, товарний кредит передбачає передання права власності на товари покупцю (замовнику) у момент підписання договору або в момент фізичного отримання товарів таким покупцем (замовником), незалежно від часу погашення заборгованості. На відміну від цього торгівля у розстрочку передбачає передачу товарів у розпорядження покупця в момент здійснення першого внеску (завдатку) з передачею права власності на такі товари після кінцевого розрахунку. Тобто у цьому випадку покупець отримує товар, проте не має права власності розпоряджатися товаром, якщо інше не встановлене договором, законом або не впливає з призначення і властивостей товару. А якщо покупець при укладенні такого договору прострочив оплату товару, продавець має право вимагати від нього повернення товару.

РОЗДІЛ 3. ВИДИ ДОГОВОРІВ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ

Залежно від особливостей організаційно-правових форм торгівлі, що використовуються на території перебування сторін договору купівлі-продажу, особливостей відчужуваних об'єктів, особливостей способу укладення та виконання договору розрізняють кілька видів договору купівлі-продажу, зокрема:

- договори купівлі-продажу в оптовій та роздрібній торгівлі;
- договори, що їх укладають на біржах та аукціонах;
- договори купівлі-продажу, які укладаються у внутрішньому та зовнішньоекономічному обігу;
- договори купівлі-продажу земельних ділянок, валютних цінностей, жилих будинків, квартир, автомашин;
- договори купівлі-продажу на умовах комісії, консигнації та поставки;
- договори купівлі-продажу об'єктів приватизації;
- форвардні та ф'ючерсні угоди купівлі-продажу.

Кожен з них має певні особливості щодо умов укладення та виконання, визначення прав та обов'язків сторін і правових наслідків невиконання (неналежного виконання) договору [10].

Значну роль у становленні та функціонуванні ринкової економіки відіграють товарній фондovій біржі (об'єкт діяльності останніх—операції з цінними паперами), правове становище яких визначається відповідно законами України "Про товарну біржу" і "Про цінні папери та фондовий ринок".

На біржі укладають різні угоди (біржові операції), у тому числі й купівлі-продажу. Біржовим угодам притаманні всі юридичні ознаки цивільно-правових (позабіржових) угод, і водночас вони мають свої характерні особливості. Так, відповідно до ст. 15 Закону України "Про товарну біржу" біржовою операцією вважається угода, що відповідає сукупності таких умов:

- а) якщо вона являє собою купівлю-продаж, поставку та обмін товарів, допущених до обігу на товарній біржі;

- б) якщо її учасниками є члени біржі;
- в) якщо вона подана до реєстрації та зареєстрована на біржі не пізніше наступного за здійсненням угоди дня.

Угоди, зареєстровані на біржі, не потребують нотаріального посвідчення і вважаються укладеними з моменту їх реєстрації на біржі. Біржові операції дозволяється здійснювати тільки членам біржі або брокерам. Порядок та умови здійснення біржових операцій регламентуються Правилами біржової торгівлі, які розробляють відповідно до чинного законодавства і затверджують загальні збори членів товарної біржі або уповноважений ними орган [10].

Розвиток ринку цінних паперів в Україні здійснюється відповідно до Концепції функціонування і розвитку фондового ринку в Україні, схваленої постановою Верховної Ради України від 22 вересня 1995 року.

Нині стала поширюватися аукціонна торгівля. Аукціон — це організаційно-правовий спосіб продажу товару в обумовлений час і в певному місці тому покупцеві, який на засадах змагальності запропонує найвищу ціну. Аукціони можуть проводитися на власний розсуд продавця (за встановленими ним правилами), на підставі актів законодавства (наприклад, щодо об'єктів приватизації) та у примусовому порядку (наприклад, за судовими рішеннями про продаж майна боржника).

Можливий також продаж нерухомого майна на конкурсних умовах. Таку форму купівлі-продажу застосовують переважно щодо об'єктів приватизації державного майна, що регламентується Наказом Фонду Державного майна України 02.04.2014 № 439 «Про затвердження Порядку продажу об'єктів малої приватизації шляхом викупу, на аукціоні.

Продаж об'єктів за конкурсом - це спосіб приватизації, за яким власником об'єкта стає покупець, що запропонував найвищі умови подальшої експлуатації його (некомерційний конкурс) або за рівних фінансових умов - найвищу ціну (комерційний конкурс).

Договір міни спрямований на невідворотне відчуження кожного із сторін належного їй майна [15]. У сторони, яка за договором міни набуває майно,

відповідно виникає право власності (право повного господарського відання або право оперативного управління). У ньому лише зазначається, що за договором міни між сторонами проводиться обмін одного майна на інше. При цьому кожний з тих, хто бере участь у міні, вважається продавцем того майна, яке він дає в обмін, і покупцем майна, яке одержує (ст.241).

За своїми юридичними ознаками договір міни є оплатним, двостороннім і консенсуальним.

Договір міни за змістом і формою має багато спільного з договором купівлі-продажу. У ранній період історичного розвитку, коли суспільство ще не мало грошової одиниці, міна була основною правовою формою забезпечення потреб громадян і товарообігу.

Найістотнішою ознакою для розмежування цих двох договорів є те, що у договорі купівлі-продажу за продане майно продавцеві сплачується відповідна його вартість лише у грошовому виразі. За договором міни у разі нерівноцінності обмінюваного майна сторона, яка отримує майно більшої вартості, може компенсувати іншій стороні різницю відповідною сумою. За таких умов, однак, договір міни не перетворюється на договір купівлі-продажу. Більше того, така вартісна різниця може бути також компенсована виконанням певних робіт та наданням за майно меншою вартості відповідних послуг. У чинному законодавстві немає перешкод для подібних розрахунків у договорі міни.

Новим для правової системи України є форвардні, ф'ючерсні та опціонні угоди (контракти). При цьому врегульовані вони не цивільним податковим законодавством.

Відповідно до ст. 1 Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств" форвардний контракт — стандартний документ, цю засвідчує зобов'язання придбати (продати) цінні папери, товари або кошти у певний час та на визначених умовах у майбутньому з фіксацією цін такого продажу під час укладення контракту. Будь-яка сторона форвардного контракту має право

відмовитися від його виконання виключно за наявності згоди другої сторони контракту або у випадках, визначених цивільним законодавством.

Претензії щодо невиконання або неналежного виконання цього контракту можуть пред'являтися виключно його емітентові. Продавець форвардного контракту не може передати (продати) зобов'язання за цим контрактом іншим особам без згоди покупця форвардного контракту.

Водночас покупець форвардного контракту має право без погодження з іншою стороною контракту в будь-який момент до закінчення строку дії (ліквідації) форвардного контракту продати такий контракт будь-якій іншій особі, включаючи його продавця.

Ф'ючерсний контракт — стандартний документ, який засвідчує зобов'язання придбати (продати) цінні папери, товари або кошти у певний час та на визначених умовах у майбутньому з фіксацією цін на момент виконання зобов'язання. Будь-яка сторона ф'ючерсного контракту має право відмовитися від його виконання лише за наявності іншої сторони контракту або у випадках, визначених цивільним законодавством. Покупець у випадках, визначених цивільним законодавством. Покупець ф'ючерсного контракту має право продати такий контракт протягом строку його дії іншим особам без погодження умов такого продажу з продавцем контракту [10].

Опціон — стандартний документ, який засвідчує право придбати (продати) цінні папери (товари, кошти) на певних умовах у майбутньому з фіксацією ціни на час укладення такого опціону або на час придбання за рішенням сторін контракту. Перший продавець опціону (емітент) несе безумовне та безвідкличне зобов'язання щодо продажу цінних паперів, товарів та коштів на умовах укладеного опціонного контракту. Будь-який покупець опціону має право відмовитися від придбання цього майна, опціон може бути проданий без обмежень іншим особам протягом строку його дії. Претензії щодо неналежного виконання або невиконання даного зобов'язання можуть пред'являтися виключно емітентові опціону.

В усіх перелічених угодах їх виконання віддалене у часі від момент їх укладення. Однак, якщо форвардна і ф'ючерсна угоди передбачають їх виконання у майбутньому у "певний час", то операція з опціоном — "у будь-який момент протягом певного часу". Ф'ючерсні та опціонні угоди останнім часом застосовують на біржах та аукціонах. Особливо поширеними стали ф'ючерсні біржові угоди, предметом яких є стандартний контракт на стандартизований товар, якого на момент укладення угоди не існує. Форвардна угода фактично передбачає поставку товару в майбутньому і може бути позабіржовою [8].

РОЗДІЛ 4. ПОРЯДОК УКЛАДАННЯ ДОГОВОРУ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ

Порядок укладення договору купівлі-продажу також залежить від різновиду цього договору. Класичний договір купівлі-продажу укладається відповідно до загальних підстав виникнення зобов'язань (гл. 47 ЦК України). Договір роздрібної купівлі-продажу є публічним і на нього поширюються вимоги ст. 633 ЦК України, зокрема щодо однакових для всіх споживачів, крім тих, кому за законом надані відповідні пільги, умов публічного договору, заборони відмови від укладення публічного договору за наявності у продавця можливостей надання споживачеві відповідних товарів тощо [8].

За загальним правилом договір купівлі-продажу вважається укладеним, коли між сторонами в потрібній у належних випадках формі досягнуто згоди з усіх істотних умов (ст. 638 ЦК України). Особливості передбачені, зокрема, щодо договору роздрібної купівлі-продажу з використанням автоматів, який відповідно до ч. 2 ст. 703 ЦК України є укладеним з моменту вчинення покупцем дій, необхідних для одержання товару, тобто є реальним.

Момент укладення договору не завжди збігається з моментом виникнення права власності на майно за цим договором.

Згідно зі ст. 334 ЦК України право власності у набувача майна за договором виникає з моменту передання майна, якщо інше не встановлено договором або законом. Право власності на майно за договором, який підлягає нотаріальному посвідченню, виникає у набувача з моменту такого посвідчення або з моменту набрання законної сили рішенням суду про визнання договору, не посвідченого нотаріально, дійсним. Якщо договір про відчуження майна підлягає державній реєстрації, право власності у набувача виникає з моменту такої реєстрації.

Укладання договору за цією Конвенцією має проходити дві основні стадії:

- пропозиція укласти договір (оферта);
- прийняття пропозиції (акцепт)[18].

Оферта має задовольняти дві вимоги: містити в собі всі істотні пункти майбутнього договору і бути адресованою конкретній особі або невизначеному колу осіб за умови можливої індивідуалізації одної або декількох із них, які бажають прийняти пропозицію. В останньому випадку має місце так звана публічна оферта, яка широко застосовується в торгівлі й інших сферах обслуговування громадян. Якщо одна із зазначених вимог не дотримується, пропозиції про укладання договору немає. На практиці часто трапляється звернення до широкого кола або окремих осіб, що не мають сили оферти, їх варто розглядати як запрошення до переговорів з приводу укладання договору. Сюди відносять різні форми реклами (каталоги, буклети) і оголошення. Вони не зв'язують осіб, що поширюють таку інформацію, якимись юридичними обов'язками щодо укладання договорів.

Оферта набуває чинності, коли її отримав адресат оферти. Оферта, навіть коли вона є невідкличною, може бути скасована оферентом, якщо повідомлення про скасування одержане адресатом оферти раніше, ніж сама оферта, чи одночасно з нею. Поки договір не укладено, оферта може бути відкликана оферентом, якщо повідомлення про відкликання буде одержано адресатом оферти до відправлення ним акцепту.

Оферта не може бути відкликана:

— якщо в оферті зазначено через встановлення певного строку акцепту чи іншим чином, що вона є невідкличною;

— якщо для адресата оферти доцільним було розглядати оферту як невідкличну й адресат оферти діяв відповідно.

Оферта, навіть якщо вона є невідкличною, втрачає чинність після одержання оферентом повідомлення про відхилення оферти.

Заява чи інша поведінка адресата оферти, що свідчить про згоду з офертою, є акцептом. Мовчання чи бездіяльність самі по собі не є акцептом. Акцепт оферти набуває чинності з моменту, коли зазначена згода одержана оферентом. Акцепт не має чинності, якщо оферент не одержує зазначеної згоди у визначений ним строк, а якщо строк не встановлено, то в розумний строк,

беручи до уваги обставини угоди, у тому числі швидкість використаних оферентом засобів зв'язку. Усна оферта має бути акцептована негайно, якщо обставини не зумовлюють інше.

Якщо через оферту або в результаті практики, що склалася у взаємовідносинах сторін, чи звичаю адресат оферти може, не повідомляючи оферента, висловити згоду шляхом вчинення якої-небудь дії, зокрема дії, що стосується відправлення товару чи оплати вартості, акцепт набуває чинності в момент вчинення такої дії за умови, що вона вчинена в межах передбаченого строку.

Відповідь на оферту, яка має на меті бути акцептом, але містить доповнення, обмеження чи інші зміни, є відхиленням оферти і виступає зустрічною офертою. Відповідь на оферту, яка має на меті бути акцептом, але містить додаткові чи відмінні умови, які істотно не змінюють умов оферти, є акцептом, якщо оферент без невинуватої затримки не заперечить усно проти цих розходжень або не надішле повідомлення про це. Якщо він цього не робить, то умовами договору будуть умови оферти зі змінами, що містяться в акцепті.

Додаткові чи відмінні умови щодо, поряд з іншим, вартості, платежу, якості й кількості товару, місця й строку поставки, обсягу відповідальності однієї зі сторін перед іншою або вирішення спорів вважаються такими, що істотно змінюють умови оферти.

Відлік строку для акцепту, встановленого оферентом у телеграмі чи листі, розпочинається з моменту подання телеграми для відправлення, або з дати, зазначеної в листі, або, якщо така дата не зазначена, з дати, зазначеної на конверті. Відлік строку для акцепту, встановленого оферентом за допомогою телефону, телетайпу чи інших засобів миттєвого зв'язку, розпочинається з моменту одержання оферти її адресатом.

Державні свята чи неробочі дні в межах строку для акцепту не виключаються при підрахунку цього строку. Якщо повідомлення про акцепт не може бути доставлене на адресу оферента в останній день зазначеного строку

внаслідок того, що цей день у місці перебування комерційного підприємства offerenta припадає на державне свято чи неробочий день, строк подовжується до першого наступного робочого дня.

Запізнілий акцепт, однак, зберігає свою чинність, якщо offerent без затримки повідомить про це адресата offerти усно чи надішле йому відповідне повідомлення. Коли з листа чи іншого письмового повідомлення, що містить запізнілий акцепт, видно, що якби пересилання було нормальним, цей акцепт був би одержаний вчасно, запізнілий акцепт зберігає чинність акцепту, якщо offerent без затримки не повідомить адресата offerти усно, що він вважає свою offerту такою, що втратила чинність, або не надішле повідомлення про це. Акцепт може бути скасованим, якщо повідомлення про скасування одержане offerентом раніше того моменту чи в той момент, коли акцепт мав би набути чинності.

Offerта, заява про акцепт або будь-яке інше висловлення наміру вважаються одержаними адресатом, якщо вони повідомлені йому усно чи доставлені будь-яким засобом йому особисто, в його комерційне підприємство чи на його поштову адресу, або, якщо він не має комерційного підприємства чи поштової адреси, на його постійне місце проживання.

Договір вважається укладеним, якщо дві сторони — експортер та імпортер дійшли згоди в торговій угоді за всіма її істотними умовами. Місцем укладання договору за законодавством більшості країн вважається місце одержання акцепту, але в країнах "загального права" діє так звана "теорія поштової скриньки", згідно з якою місцем укладання договору вважається та країна, з якої відправлено акцепт.

ВИСНОВКИ

Аналізуючи всі аспекти правового значення договору купівлі-продажу ми можемо зробити наступні висновки:

1. Договір купівлі – продажу служить правовою підставою для набуття громадянами та іншими суб'єктами права власності.
2. Він підтверджує наявність зобов'язального правовідношення між торговельним підприємством і покупцем.
3. Він служить незалежною правовою гарантією захисту порушених прав громадян – споживачів.
4. Він має ознаки публічного і приватного договору.

Договір купівлі-продажу, як правило, має одноразовий характер і укладається переважно на те майно, яке є в наявності і підготовлене для відчуження. Продавцеві сплачується вартість відчужуваного майна лише у грошовому вираженні. Оплата придбаного майна повинна здійснюватися у національній валюті України — гривні, за винятком випадків, передбачених законом.

Предметом цього договору може бути товар, який є у продавця на момент укладення договору або буде створений (придбаний, набутий) продавцем у майбутньому. В окремих випадках для покупця становить інтерес не саме придбане майно (як матеріальний об'єкт), а зафіксоване в ньому те чи інше право вимоги, наприклад, у разі купівлі цінних паперів. Предметом цього договору може бути і право вимоги, якщо вимога не має особистого характеру. До договору купівлі-продажу права вимоги застосовують положення про відступлення права вимоги.

Загальні положення про купівлю-продаж застосовують до договорів купівлі-продажу на біржах, конкурсах, аукціонах (публічних торгах), договору купівлі-продажу валютних цінностей і цінних паперів. Особливості купівлі-продажу окремих видів майна можуть встановлюватися і законом.

Право продажу майна, крім випадків примусового продажу, належить власникові. Це означає, що приймати рішення про відчуження майна (визначати його правову долю) має право лише його власник, оскільки за договором купівлі-продажу продавець зобов'язаний передати не лише саме майно, а й право власності на нього. Тільки за такої умови у покупця може виникнути відповідне право. Продавець не може передати покупцеві те, на що він сам не має права. Якщо продавець товару (майна) не є його власником, покупець набуває права власності лише у випадку, якщо власник не має права вимагати його повернення. Так, Цивільним кодексом України встановлюється особливий порядок реалізації не витребуваних за договором побутового підряду виготовлених підрядником речей, або не витребуваних на транспорті вантажів і багажу, майна, відправленого через органи зв'язку. У цих випадках продаж зазначеного майна не є примусовим, а лише здійснюється без згоди власника, оскільки такий невідомий або не виявляє інтересу до належного йому майна, що може завдати охоронцю майнової шкоди.

Договір купівлі – продажу має дуже важливе значення. Кожна зі сторін договору купівлі-продажу повинна належним чином виконувати всі обумовлені в ньому або передбачені законом обов'язки. У разі порушення їх продавець або покупець несуть майнову відповідальність чи інші правові наслідки, що можуть і не бути мірою цивільно-правової відповідальності, яка настає, зокрема, за наявності умов, передбачених законом за порушення зобов'язань (ст. 18 ЦК України).

При укладанні договору купівлі – продажу необхідно вміти юридично грамотно його складати, передбачивши при цьому всі аспекти. Практика показує, що грамотне формулювання договірних умов є одним із надійних засобів уникнути різних непорозумінь у подальшому. Інтереси покупця та продавця не завжди співпадають і тому в разі неналежного виконання обов'язків одна із сторін несе збитки, що найчастіше веде до судових тяжб.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про захист прав споживачів» www.zakon.rada.gov.ua
2. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» www.zakon.rada.gov.ua
3. Закон України «Про приватизацію державного майна» www.zakon.rada.gov.ua
4. Закон України «Про здійснення державних закупівель» www.zakon.rada.gov.ua
5. Цивільний Кодекс України – www.zakon.rada.gov.ua
6. Богославець В.М. Цивільно-правова характеристика кола суб'єктів надання правової допомоги // Підприємництво господарство і право. – 2007. – №3. – С. 44-47.
7. Господарське право / За ред. В. С. Щербини. — К.: Юрінком Інтер, 2003. — С. 239.
8. Господарське право України/ За редакцією В. М. Гайворонського і В. П. Жушмана. – Харків:Право, 2005 – С.345
9. Господарське право України/За ред. Гулянтич Н.В., Грудницька І.О. – Київ. – 2005, 323с.
10. Договір у цивільному і трудовому праві. Довідник. Ч. 1. – К.: Видавничий Дім “Юридична книга”, 2009.
11. Колосов Р.В. Визначення предмета та юридична характеристика агентського договору // Держава і право: Зб. наук. пр. – К.:ІДП НАНУ. – 2012. – Вип. 17. – С. 234-236.
12. Колосов Р.В. Поняття й місце агентського договору в цивільному праві // Часопис Київського університету права. – 2012. – № 3. – С. 42-45.
13. Мельник О. О. Господарське право: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2005. — 208 с.
14. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України/За ред. В.М.Коссака. – К.:Истина, 2011. – 976с.

15. Свистун Лариса Яківна. Договори перевезення вантажів автомобільним транспортом : дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / НАН України; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького. - К., 2015.

16. Правове регулювання перевезення вантажів залізничним транспортом : Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Е.М. Деркач; НАН України. Ін-т екон.-прав. дослідж. — Донецьк, 2015. — 20 с. — укр.

17. Цивільне право України: Академічний курс: Підручник.: У двох томах / За заг. ред. Я.М. Шевченко. – Т. 2. Особлива частина. – К.: Концерн „Видавничий Дім „Ін Юре”, 2003. – 408 с. 21.

18. Цивільне право України: Підручник / Є.О.Харитонов, Н.О. Саніахметова. – К.: Істина, 2013. – С. 448. 22.

19. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар: У 2 ч./ За заг. ред. Я. М. Шевченко. - К.: Концерн «Видавчий Дім «Ін Юре», 2004. - Ч.2. - 896 с. ;

20. Науково-практичний коментар ГОСПОДАРСЬКОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ/За ред. В.К. Мамутов - Юрінком Інтер, 2004 – 541 с.

21. Законодавча база України – Урядовий портал – www.zakon.rada.gov.ua, www.kmu.gov.ua

Договір купівлі-продажу

м. Суми “ _____ ” _____ 20__ р.

Сторони:

Продавець _____

(повна назва юридичної чи ПІБ фізичної особи)

в особі _____, діючого на підставі _____, з

однієї

сторони, та Покупець _____

в особі _____, діючого на підставі _____ з другої

сторони,

уклали цей Договір про наступне:

1. Предмет договору

1.1. Продавець зобов’язується передати належний йому товар у власність Покупцеві,

Покупець зобов’язується прийняти товар та сплатити за нього на умовах Договору.

2. Відомості про товар

2.1. Найменування _____.

2.2. Кількість товару.

2.2.1. Одиниця виміру кількості товару _____.

2.2.2. Загальна кількість товару _____.

2.3. Асортимент _____.

2.4. Якість товару, що передається Продавцем повинна відповідати _____

(сертифікат виготовлення/технічні умови/зразок).

Підтвердженням якості товару, є _____.

2.5. Гарантійний строк експлуатації (придатності, зберігання) з моменту
___ виготовлення (отримання товару покупцем/ експлуатації) становить

_____.

2.6. Комплектність товару, що передається

Покупцю _____,

визначається за ___ (технічні умови та ін)

2.7. Тара та пакування.

2.7.1. Товар повинен бути упакований Продавцем, таким чином, щоб виключити псування або знищення його, на період від передачі до прийняття товару Покупцем.

3. Порядок передачі товару

3.1. Продавець зобов'язаний:

- передати товар Покупцю у повному обсязі протягом ___ днів з моменту ___
оплати
(укладання договору _____ (місце передачі
товару).

- забезпечити покупця такими документами щодо товару

_____.

3.2. Перехід права власності відбувається в момент передачі товару /оплати /,
що
оформляється видатковою накладною /актом прийому-здачі/.

4. Ціна та умови оплати

4.1. Ціна за одиницю товару _____.

4.2. Загальна ціна товару, що продається за цим Договором _____, у тому числі
ПДВ.

4.3. Попередня оплата в розмірі ___ % від ціни договору має бути
перерахована

Продавцю протягом _____ з моменту _____. Остаточний термін
оплати складає _____ з моменту _____.

4.4. Покупець здійснює оплату на умовах _____.

5. Права та обов'язки сторін

5.1. Обов'язки Продавця:

5.1.1. Передати Покупцеві товар, визначений цим Договором.

5.1.2. Попередити Покупця про всі права третіх осіб на товар, що продається.

5.1.3. Зберігати товар, якщо право власності переходить до Покупця раніше від передання товару.

5.1.4. Замінити товар неналежної якості, протягом _____ днів з моменту

отримання

обґрунтованої претензії від Покупця, або повернути вартість товару неналежної якості, згідно з цінами зазначеними в п. 4.1. Договору.

5.2. Обов'язки Покупця:

5.2.1. Прийняти товар, крім випадків, коли він має право вимагати заміни товару або

право відмови від договору.

5.2.2. Оплатити товар згідно з умовами визначеними в п.4 Договору.

5.3. Права Продавця:

5.3.1. Вимагати від Покупця прийняття товару, що відповідає умовам визначеним в п. 2

Договору.

5.4. Права Покупця:

5.4.1. Вимагати від Продавця передачі товару, що відповідає умовам визначеним в п. 2

Договору.

5.4.2. Вимагати від Продавця виконання інших зобов'язань згідно з Договором.

6. Відповідальність сторін

6.1. У випадку порушення своїх зобов'язань за цим Договором Сторони несуть відповідальність визначену цим Договором та чинним законодавством. Порушенням зобов'язання є його невиконання або неналежне виконання, тобто виконання з порушенням умов,

визначених змістом зобов'язання.

6.2. Сторони не несуть відповідальність за порушення своїх зобов'язань за цим Договором, якщо воно сталося не з їх вини. Сторона вважається не винуватою, якщо вона

доведе, що вжила всіх залежних від неї заходів для належного виконання зобов'язання.

6.3. Жодна із Сторін не несе відповідальність за невиконання чи неналежне виконання своїх зобов'язань по цьому Договору, якщо це невиконання чи неналежне виконання зумовлені дією обставин непереборної сили (форс-мажорних обставин). Сторона, для якої склались форс-мажорні обставини, зобов'язана не пізніше ___ календарних днів з дати настання таких обставин повідомити у письмовій формі іншу Сторону.

6.4. Якщо якість виробу не відповідає умовам зазначеним в п. ___ Продавець сплачує

Покупцю штраф у розмірі _____ % від вартості неякісного товару, а також безоплатно

усуває недоліки в ___ денний строк з моменту отримання обґрунтованої претензії від

Покупця.

6.5. За порушення строків передачі товару Продавець сплачує штраф у розмірі ___ грн.

за кожен день прострочення передачі.

6.6. За необґрунтовану відмову від розрахунку за товар Покупець виплачує пеню у

розмірі ___ % від суми відмови (але не більше подвійної облікової ставки НБУ, що

діяла на момент прострочення), за кожний день прострочення.

6.7. За односторонню необґрунтовану відмову від виконання своїх зобов'язань, що впливають з цього Договору, винна Сторона несе відповідальність у вигляді штрафу в

розмірі _____ % від ціни товару зазначеної в п.4.2. цього Договору.

7. Порядок вирішення спорів

7.1. Суперечності по цьому Договору Сторони домовились вирішувати шляхом пред'явлення письмових претензій, які повинні бути розглянуті протягом місяця.

7.2 У разі недосягнення згоди сторони передають справу на вирішення суду відповідно до діючого законодавства України.

8. Строк дії Договору та інші положення

8.1. Договір набуває чинності з моменту його підписання Сторонами.

8.2. Умови даного Договору можуть бути змінені за взаємною згодою Сторін з обов'язковим складанням письмового документу.

8.3. Дострокове розірвання Договору можливе лише за письмовою згодою Сторін, якщо

інше не встановлено Договором або законодавством України.

8.4. Усі спори, що пов'язані з цим Договором вирішуються шляхом переговорів між

Сторонами. Якщо спір не може бути вирішений шляхом переговорів, він вирішується в

судовому порядку за встановленою підвідомчістю та підсудністю такого спору,

визначеному відповідним чинним законодавством України.

8.5. Продавець має статус платника податку на прибуток підприємств на загальних

засадах /платника єдиного податку за ставкою 6% (10%).

8.6. Покупець має статус платника податку на прибуток підприємств на загальних

засадах /платника єдиного податку за ставкою 6% (10%).

8.7. Даний Договір укладено у двох оригінальних примірниках, по одному для кожної із

Сторін.

8.8. У випадках, не передбачених даним Договором, сторони керуються нормами чинного законодавства.

8.9. Після підписання цього Договору усі попередні переговори за ним, листування, попередні угоди та протоколи про наміри з питань, що так чи інакше стосуються цього Договору, втрачають юридичну силу.

9. Юридичні адреси і реквізити Сторін

Продавець

Назва _____

Юридична адреса _____

Св-во платника ПДВ № _____

(Св-во платника єдиного податку

№ __) ППН _____

Розрахунковий рахунок _____

в _____

МФО _____

Адреса _____

Телефон _____

П.І.П

(підпис)

М.П.

Покупець

Назва _____

Юридична адреса _____

Св-во платника ПДВ № _____

(Св-во платника єдиного податку № __)

ППН _____

Розрахунковий рахунок _____

в _____

МФО _____

Адреса _____

Телефон _____

П.І.П

(підпис)

М.П.